

บทที่ 3

การอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการในต่างประเทศ

เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาและมีคำพิพากษาแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาย่อมสามารถใช้สิทธิเพื่อให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาได้ ซึ่งการใช้สิทธินั้นในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันตามแต่กฎหมายของแต่ละประเทศจะได้กำหนดไว้ ส่วนการใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการ จะขึ้นอยู่กับความเห็นของพนักงานอัยการว่าเมื่อมีคำพิพากษาแล้วกรณีใดบ้างควรใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา กรณีใดไม่ควรใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา โดยจะต้องพิจารณาจากสาเหตุต่างๆที่มีผลต่อการออกคำสั่งในการอุทธรณ์ฎีกา ทั้งคำพิพากษา การกำหนดโทษ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของพนักงานอัยการในการกำหนดอัตราโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งสาเหตุต่างๆที่กล่าวนี้ย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ จึงได้ทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้ อันเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ

3.1 ประเทศเยอรมนี

3.1.1 ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของการอุทธรณ์ฎีกา

ในอดีตดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศเยอรมนีอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรโรมัน แต่นับจากอาณาจักรโรมันล่มสลายลง อิทธิพลของกฎหมายโรมันก็หมดไป กฎหมายที่ใช้อยู่จริงเป็นกฎหมายจารีตประเพณีของเผ่าเยอรมานิค ซึ่งเป็นกฎหมายจารีตประเพณีส่วนท้องถิ่น สภาพการปกครองก็เข้าสู่ระบบศักดินานิยม (Feudalism) เหมือนกับประเทศอื่นๆในยุโรปเจ้าศักดินาแยกกันปกครองท้องที่ต่าง พระราชอำนาจของกษัตริย์เยอรมันหาได้กล้าแข็งเหมือนของกษัตริย์อังกฤษไม่ ดังนั้น การศาลต่างๆจึงกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าศักดินาทั้งหลาย มีเพียงกฎเกณฑ์ที่ใช้เหมือนกันคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความที่สืบทอดมาแต่สมัยโรมัน (Roman Procedure) และวิธีพิจารณาความของกฎหมายโรมันศาสนา (Roman-Canonical Procedure) ซึ่งใช้อยู่ในศาลสูงของเยอรมันในสมัยนั้น ในปี ค.ศ. 1495 สมัยของพระเจ้าเฟเดอริคที่ 3 ได้มีการจัดตั้งศาลสูงที่เรียกว่า “Kaiserliches und Reichskammergericht” (Imperial and Chamber of Justice) ศาลนี้เป็นศาลของจักรพรรดิ

หรือศาลของพระมหากษัตริย์ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นที่เรียกว่า “Kammerichter” ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของสาธารณชน โดยเป็นศาลรับฟ้องในคดีอาญาที่สำคัญต่างๆ ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายของจักรพรรดิ ทำหน้าที่รับอุทธรณ์จากศาลต่างๆ และที่สำคัญที่สุดก็คือเป็นศาลฎีกาสูงสุดสำหรับคดีแพ่งที่อุทธรณ์มาจากศาลต่างๆทั่วราชอาณาจักร นับเป็นจุดเริ่มต้นก่อนกำเนิดหลักเกณฑ์และทฤษฎีพื้นฐานในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหลายอย่างด้วยกัน

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นต่อศาลสูงของเยอรมันในยุคนี้ เริ่มเห็นภาพได้ชัดเจนกว่าระยะเวลาที่ก่อนหน้านี้มาก กล่าวคือ การอุทธรณ์เป็นสิทธิของคุณภาพที่จะต้องพึงระวังรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาอย่างไรแล้วคุณยอมอุทธรณ์ต่อศาลที่อยู่ในลำดับสูงกว่าศาลเดิม (The Next Higher Instance) และหากศาลที่อยู่ในลำดับสูงกว่าเดิมตัดสินอย่างไรแล้วหากคุณความไม่พอใจยอมมีสิทธิอุทธรณ์ต่อไปยังศาลฎีกาที่เรียกว่า “Reichskammergericht” ได้อีก โดยศาลสูงที่พิจารณาอุทธรณ์จะพิจารณาข้อเท็จจริงนั้นเสียใหม่ แต่ข้อเท็จจริงที่ศาลสูงจะพิจารณาให้มันจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เคยปรากฏในศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้นมาก่อน และข้อเท็จจริงอันนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการฟ้องร้องคดีนั้น (A Change in the Cause of Action) และการพิจารณาคดีที่อุทธรณ์ขึ้นมา นั้นศาลสูงจะพิจารณาคดีโดยอาศัยรายงานการดำเนินกระบวนการพิจารณา (Record) จากศาลชั้นต้นที่พิจารณามาแล้ว

นอกจากนี้ยังมีการอุทธรณ์อีกรูปแบบหนึ่งคือ การทบทวนแก้ไขที่เรียกว่า Revision ซึ่งมีการวิวัฒนาการมาจากการพิจารณาคดีในสมัยโรมันที่เรียกว่า “Supplicatio” วิธีการนี้จะใช้กับคดีที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความผิดของคุณภาพเอง คือ การขาดนัดพิจารณาในศาลชั้นต้น

ต่อมาในปี ค.ศ. 1877 ได้มีการจัดตั้งประเทศเยอรมนีที่มีอำนาจทางการเมืองรวมกัน มีการจัดทำกฎหมายให้มีรูปแบบเดียวกัน โดยการตรากฎหมายโดยสภานิติบัญญัติรัฐบาลกลาง จึงได้มีการตรากฎหมายเอกรูปเกี่ยวกับธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา และกฎหมายล้มละลาย ต่อมาในปี ค.ศ. 1924 มีการแก้ไขโดยกฤษฎีกากลางวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 1924 เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาง่ายขึ้น และขยายอำนาจของผู้พิพากษานายเดี่ยวให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นการบังคับให้ผู้พิพากษากลับกรองคดีอย่างระมัดระวังมากยิ่งขึ้นโดยวางเงื่อนไขต่างๆเพิ่มขึ้น ณ จุดนี้เองจึงทำให้สิทธิอุทธรณ์ซึ่งเดิมมีอยู่เต็มที่ถูกจำกัดลงโดยการตั้ง

เงื่อนไขที่จะอุทธรณ์ (Berufung) ส่วนการฎีกานั้นเป็นการทบทวน (Review) ในปัญหาข้อกฎหมาย (Error of Law) เท่านั้น¹

3.1.2 สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ฎีกาคดีอาญา

การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ไม่มีการจำกัดแต่ประการใด กล่าวคือ การอุทธรณ์ครั้งแรกอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งโจทก์และจำเลยต่างมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่จำเป็นต้องขอคำรับรองหรือความเห็นชอบจากศาลสูงก่อน คู่ความจึงมีสิทธิอุทธรณ์ได้อย่างกว้างขวาง (Liberality of Appeal) ตามกฎหมายของระบบซีวิลลอว์ยอมให้มีการอุทธรณ์ได้อย่างน้อยขั้นหนึ่ง เพื่อแก้ไขความไม่ถูกต้องในเนื้อหาของคำพิพากษา ในประเทศเยอรมนีเรียกว่า Berufung อันเป็นการอุทธรณ์มาจากศาลแขวง ซึ่งพิจารณาเฉพาะคดีความผิดไม่รุนแรง เมื่อปัญหาข้อเท็จจริงได้รับการพิจารณาจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาแล้ว จะอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นอีกไม่ได้ การอุทธรณ์ครั้งแรกเป็นสิทธิของคุณค่า แต่การอุทธรณ์ครั้งที่สองต่อไปยังศาลสูงนั้น แม้จะเป็นการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายก็ตาม ก็จะต้องได้รับความเห็นชอบหรือคำรับรองเสียก่อน นอกจากนี้ การอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายยังอาจเกิดขึ้นจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวง (Amtsgericht) โดยตรงไม่ต้องผ่านชั้นอุทธรณ์ (leag-frog appeal)² จะสังเกตได้ว่า จากระบบอุทธรณ์ของประเทศเยอรมนี การอุทธรณ์จากศาลชั้นต้นไปยังศาลชั้นอุทธรณ์ไม่ว่าคดีแพ่งและคดีอาญา สามารถทำได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่จะถูกจำกัดห้ามไว้บ้างในบางกรณี ส่วนการอุทธรณ์จากศาลชั้นอุทธรณ์ไปยังศาลสูงมลรัฐ หรือศาลสูงสุดสหพันธรัฐต้องเป็นการขอให้ทบทวนในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลสูงมลรัฐหรือศาลสูงสุดสหพันธรัฐก่อน³

¹ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ และคณะ, “การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา”, รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2544, น. 27-29.

² German Code of Criminal Procedure Section 335.

³ ราตรี ดามี, “การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. 71-72.

3.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการ

3.1.3.1 คำพิพากษา

การทำคำพิพากษาจะกระทำโดยศาล และอ่านโดยประธานของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้น ในคำพิพากษาศาลจะต้องเปิดเผยเหตุผลในคำพิพากษาดังนี้ ซึ่งในคำพิพากษาคดีอาญาของประเทศเยอรมนี (Urteil) จะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- (1) รูปแบบของคำพิพากษา (Urteilsformel)
- (2) ข้อความแห่งเหตุผล (Grund , Urteilsgrunde)

คำพิพากษาของศาลในประเทศเยอรมนีจะมีลักษณะโดดเด่น แตกต่างจากคำพิพากษาของศาลในประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านภาษาที่สละสลวยและความละเอียด คำพิพากษาของประเทศเยอรมนีมีการอนุญาตให้ทำความเห็นแย้งได้ และมักจะมีการใช้สิทธิในการทำความเห็นแย้ง หากมีความเห็นแย้งกันในองค์คณะผู้พิพากษาจะตัดสินโดยใช้เสียงข้างมาก

คำพิพากษาของประเทศเยอรมนีเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือ และร่างอย่างพิถีพิถันจึงสละสลวยและไม่เป็นอัตวิสัย (a highly stylized and impersonal document) จนมีผู้กล่าวว่า “ศิลปะในการร่างคำพิพากษาบางครั้งอาจเป็นเอกลักษณ์ของการศึกษากฎหมายเยอรมัน” คำพิพากษาจึงใช้ภาษาที่สั้นกระชับรัดกุมที่สุด แต่เรียบง่ายมีน้ำหนัก ที่สำคัญคือมีเหตุผลเดียว ปราศจากอคติส่วนตัว ผู้พิพากษาที่สามารถลงชื่อในคำพิพากษาจะต้องได้นั่งพิจารณาคดีนั้นมาด้วย⁴

การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาของประเทศเยอรมนีมีหลายระดับดังนี้

- (1) ถ้าจำเลยถูกตัดสินลงโทษ เหตุผลสำหรับคำพิพากษาจะต้องแสดงออกถึงข้อเท็จจริงที่นำมาพิจารณาคดีในแนวทางของกฎหมาย (Legal characteristics) ในการปรับใช้กฎหมาย จะต้องนำมาแสดงให้เห็นด้วยในคำพิพากษา
- (2) ถ้ามีเหตุผลโทษ เพิ่มโทษ หรือยกเว้นโทษ คำพิพากษาก็ต้องให้เหตุผลว่าข้อเท็จจริงใดได้รับการพิจารณาหรือไม่
- (3) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่า จะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า ทำไมจึงยอมรับข้อเท็จจริงนั้นมาเป็นเหตุลงโทษน้อย หรือทำไมจึงปฏิเสธไม่รับฟังคำร้องขอของจำเลย ซึ่งได้ยื่นมาระหว่างการพิจารณาคดี ทั้งนี้จะต้อง

⁴ John Langbein, *Comparative Criminal Procedure Germany*, (New York : West Publishing Company, 1977), p. 56.

สอดคล้องกับหลักกฎหมายเรื่องการกำหนดโทษทางอาญาตามมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ในเหตุผลของคำพิพากษาจะต้องระบุว่า ทำไมศาลจึงไม่ลงโทษหนักในคดีร้ายแรง⁵

(4) เหตุผลสำหรับคำพิพากษาคดีอาญาต้องชี้ชัดเรื่องการใช้กฎหมายอาญา การกำหนดโทษ ถ้าหากว่าศาลเพิ่มโทษ ศาลต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัยชี้ขาดเช่นนั้น ทำนองเดียวกันถ้าศาลยกเว้นโทษหรือรอการลงโทษ คำพิพากษาต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงวินิจฉัยเช่นนั้น

(5) ถ้าจำเลยได้รับการพิพากษายกฟ้อง คำพิพากษาต้องให้เหตุผลที่จะชี้ชัดให้เห็นได้ว่าการกระทำใดตามกฎหมายที่ทำให้จำเลยได้รับการยกฟ้อง และโดยเหตุผลอะไรที่หลักกฎหมายใช้ในการพิจารณาว่าไม่ต้องรับโทษ

(6) เหตุผลในคำพิพากษาจะต้องแสดงให้เห็นว่าทำไมจึงใช้มาตรการคุมประพฤติ หรือทำไมจึงไม่ใช้มาตรการคุมประพฤติ

ในคำพิพากษาลงโทษ ศาลต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ ความผิดและเหตุใดจึงลงโทษจำเลยเช่นนั้น⁶ หากศาลไม่ให้เหตุผลในการพิพากษาคดีใดแล้ว ก็ถือเป็นข้อกฎหมายที่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ แม้ในกรณีนั้นจะไม่มีเหตุอื่นที่จะอุทธรณ์ฎีกาได้ก็ตาม⁷

3.1.3.2 การกำหนดโทษ

ประเทศเยอรมนีซึ่งถือเป็นประเทศในระบบซีวิลลอว์ โดยทั่วไปจะมีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นระบบ โดยประเทศเยอรมนีได้วางหลักเกณฑ์การกำหนดโทษจำเลยไว้ อันแยกพิจารณาได้ 3 กรณี คือ

1. พิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch หรือ StGB) แก้ไขเพิ่มเติมปี 1987 มาตรา 46 และมาตรา 47 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์การกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาไว้ดังนี้

มาตรา 46 เรื่องการกำหนดโทษ

(1) ความชั่วของผู้กระทำความผิดจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดโทษ ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงผลซึ่งเกิดจากโทษที่กำหนดนี้ว่าจะกระทบถึงการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้กระทำความผิดในอนาคต

⁵ German Code of Criminal Procedure Section 267 (3).

⁶ German Code of Criminal Procedure Section 268 (2).

⁷ German Code of Criminal Procedure Section 338.

(2) ในการกำหนดโทษนี้ ศาลจะชั่งน้ำหนักจากข้อเท็จจริง ทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนเสียของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

มูลเหตุในการกระทำความผิด เป้าหมายของผู้กระทำความผิด
 ความรู้สึกนึกคิดซึ่งเห็นได้จากการกระทำ และจิตใจที่มีอยู่ในการกระทำ
 ความร้ายแรงของการกระทำผิดหน้าที่
 ลักษณะของการกระทำความผิด และผลที่สะท้อนให้เห็นถึงความชั่วของการกระทำ
 ความผิด
 ประวัติของผู้กระทำความผิด สถานภาพของบุคคลทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ
 ของผู้กระทำความผิด
 ความประพฤติภายหลังการกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะ
 เยียวยาความเสียหาย รวมทั้ง ความพยายามของผู้กระทำความผิดที่จะชดเชยความเสียหาย
 ให้แก่ผู้เสียหาย

(3) พฤติการณ์ซึ่งเป็นลักษณะขององค์ประกอบความผิดไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณา
 มาตรา 47 เรื่องหลักกฎหมายในการกำหนดโทษทางอาญา
 การลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้น จะกระทำเฉพาะในกรณีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้ ศาล
 จะลงโทษจำคุกในระยะต่ำกว่าหกเดือน ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงพิเศษเกี่ยวกับการกระทำ หรือ
 ลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด และมีความจำเป็นเพื่อที่จะรักษาระเบียบกฎหมายของ
 บ้านเมืองหรือเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด
 ภายในบังคับของวรรคแรก ถ้ากฎหมายไม่ได้กำหนดโทษปรับไว้ และโทษจำคุกหก
 เดือนไม่ใช่ข้อที่จะนำมาพิจารณา ศาลจะลงโทษปรับสถานเดียว ถ้ากฎหมายกำหนดโทษจำคุกชั้น
 ต่ำ โทษปรับจะต้องได้สัดส่วนกับอัตราโทษจำคุกชั้นต่ำ⁸

2. พิจารณาจากความเห็นของพนักงานอัยการและนายจำเลย

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นศาล อัยการ
 ตำรวจ หรือผู้เสียหาย ต่างมีหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม
 สำหรับอัยการนั้นจะมีความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) ไม่อาจเป็นคู่ความในทางเนื้อหาได้
 อัยการจึงมีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์แก่จำเลย โดยการเสนอพยานหลักฐาน

⁸ เกียรติภูมิ แสงศิริธร, “กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา : เปรียบเทียบของ
 ไทยกับต่างประเทศ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2533), น. 62-64.

ทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อจำเลยให้ศาลพิจารณา ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวรวมถึงหน้าที่ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับโทษ (Stellungnahme des Staatsanwalts หรือ recommendation of sentence) ด้วย⁹ กล่าวคือ พนักงานอัยการจะเสนออัตราโทษที่ตนเห็นว่าเหมาะสมที่จะลงแก่จำเลยต่อศาลด้วย ตัวอย่างเช่น ขอให้ลงโทษจำคุกจำเลยเป็นระยะเวลา 5 ปี หรือ 10 ปี หรือเสนอความเห็นว่าจะรอหรือไม่รอการลงโทษสำหรับจำเลยรายนี้ เป็นต้น

ความเห็นของพนักงานอัยการที่เสนอต่อศาล เกี่ยวกับอัตราโทษที่จำเลยสมควรได้รับ จะกระทำในรูปของคำแถลงการณ์ปิดคดีภายหลังการสืบพยานเสร็จสิ้น ซึ่งในการเสนออัตราโทษนี้ พนักงานอัยการจะต้องฟังข้อเท็จจริงในการสืบพยาน และพยานหลักฐานต่างๆในคดี รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยด้วย เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้นจะมีผลต่อการกำหนดโทษเบื้องต้นของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ดุลพินิจในการเสนออัตราโทษต่อศาล ว่าสมควรจะให้จำเลยได้รับโทษสถานใดจึงจะเหมาะสมด้วย โดยปกติความเห็นของอัยการดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดโทษจำเลยอย่างมาก เพราะศาลมักจะลงโทษจำเลยโดยคำนึงถึงอัตราโทษที่อัยการเสนอมา อย่างไรก็ตาม ความเห็นของอัยการมิได้เป็นข้อผูกมัดที่ศาลจะต้องถือปฏิบัติตาม¹⁰ ในทางปฏิบัติหากศาลไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของอัยการศาลมักจะลงโทษเบากว่าอัตราโทษที่อัยการเสนอมา แต่ถ้าศาลลงโทษหนักกว่าโทษที่อัยการเสนอ หรือกรณีเป็นการลงโทษจำเลยหนักเกินไป ซึ่งถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาของศาลทำให้เกิดความเสียหายแก่จำเลย อัยการอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในเรื่องอัตราโทษได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง (Check and Balance) ของการใช้ดุลพินิจของศาลไปด้วยในตัว

เหตุผลที่พนักงานอัยการของประเทศเยอรมนี สามารถที่จะเสนออัตราโทษที่จะลงแก่จำเลยต่อศาลได้ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ในประเทศเยอรมนีเป็นกระบวนการเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกกันได้ และผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาในชั้นนี้ก็คือพนักงานอัยการ กล่าวคือ พนักงานอัยการได้ลงไปสืบสวนสอบสวนคดีอาญาด้วยตนเอง ซึ่งทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน โดยจะเป็นผู้ที่คอยควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้พนักงานอัยการได้รับทราบถึงข้อเท็จจริงในคดีด้วยตนเองและอย่างแท้จริง

⁹ John Langbein, *supra* note 4, pp.73-74.

¹⁰ Thomas Weigend, "Sentencing in West Germany", 42 Maryland L.Rev.37, (1983), p. 53. อ้างใน เกียรติภูมิ แสงศศิธร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8*, น. 65.

ส่งผลให้พนักงานอัยการสามารถวางรูปคดี รวมถึงการเสนออัตราโทษที่เหมาะสมที่จะลงแก่จำเลยต่อศาลได้

สำหรับอำนาจและหน้าที่ของทนายจำเลยต่อการกำหนดโทษนั้นเมื่อมีอยู่ไม่มาก สิ่งที่ทนายจำเลยพึงต้องกระทำก็คือ การแถลงปิดคดี โดยการยื่นคำร้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยสถานเบา เพื่อเป็นหลักประกันแก่จำเลยว่าจะได้รับการพิจารณาโทษอย่างถูกต้องและเป็นธรรม หากปรากฏว่าคดีนั้นศาลตัดสินลงโทษจำเลย

3. พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้รับมาในระหว่างการดำเนินคดี

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เป็นระบบกฎหมายที่มีการพิจารณาคดีแบบไม่ต่อสู้อ หรือระบบไต่สวนหาความจริง การดำเนินคดีจึงมุ่งค้นหาความจริงเป็นสำคัญ โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้ควบคุมการพิจารณาและทำหน้าที่พิพากษาคดี ตลอดจนกำหนดโทษจำเลยหากคดีนั้นศาลตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในกรณีที่มีการตัดสินลงโทษ เพื่อให้การกำหนดโทษจำเลยเป็นไปอย่างเหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้พิพากษาจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างเพียงพอ ดังนั้นในระหว่างการดำเนินคดี ศาลจึงต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้มากที่สุด¹¹ ไม่ว่าจะเป็นประวัติส่วนตัวและภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิดตลอดจนข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับตัวจำเลย ทั้งที่เป็นผลดีและผลร้าย เพื่อให้การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยเป็นไปอย่างถูกต้อง¹²

3.2 ประเทศฝรั่งเศส

3.2.1 ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของการอุทธรณ์ฎีกา

ประวัติศาสตร์ของระบบกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส นับแต่ภายหลังจากที่อาณาจักรโรมันล่มสลายในปี ค.ศ. 476 มาจนถึงระยะเวลาก่อนการปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ. 1789 ระบบกฎหมายของฝรั่งเศสประกอบด้วยระบบกฎหมายย่อยๆอีก 2 ระบบ คือ ในดินแดนทางตอนใต้

¹¹ เหตุผลที่ทำให้ศาลต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้มากที่สุด เนื่องจากประเทศเยอรมนีไม่มีการทำรายงานก่อนพิพากษา (presentence reports) เสนอต่อศาล เพื่อช่วยในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย เช่นที่ระบบคอมมอนลอว์ถือปฏิบัติกันอยู่ เพิ่งอ้าง, น. 65-66.

¹² คณิต ฌ นคร, “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา”, บทบัญญัติ, เล่ม 42, ตอนที่ 2, น. 17, (มิถุนายน 2529).

เป็นดินแดนแห่งลายลักษณ์อักษร (The Land of the Written Law) ใช้กฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายโรมัน ส่วนทางภาคเหนือนั้นกฎหมายที่ใช้อยู่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นต่างๆ สืบทอดมาจากเผ่าต่างๆหลายเผ่าด้วยกัน เช่น เผ่าแฟรงค์ เบอร์กันเดียน และเยอรมันนิก ระบบศาลในสมัยนั้นจึงประกอบด้วย ศาลของเจ้าศักดินาผู้ปกครองท้องถิ่น (Feudal Court) ศาลศาสนา (Ecclesiastical Court) ซึ่งสืบทอดมาจากอาณาจักรโรมัน และศาลหลวงของพระมหากษัตริย์ (King's Court)¹³ การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในฝรั่งเศสมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เห็นได้ชัดในปี ค.ศ. 1258 การอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาที่ผิดและอุทธรณ์นั้นจะต้องเป็นไปตามจารีตประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ เขตอำนาจศาลขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของวิธีพิจารณาความของแต่ละศาลซึ่งปฏิบัติเป็นปกติวิสัย ต่อมาในช่วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1300-1500 การอุทธรณ์ฎีกาในฝรั่งเศสได้เปลี่ยนแปลงไปจากการที่จะอุทธรณ์คัดค้านผู้พิพากษาหรืออุทธรณ์คัดค้านศาลที่มีคำพิพากษา กลายมาเป็นการอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษา ซึ่งเป็นการอุทธรณ์ในเนื้อหา หลักการนี้เองได้กลายเป็นหลักที่ก่อกำเนิดกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์แบบใหม่ เหตุผลที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เนื่องมาจากว่าคำพิพากษาของศาลนั้น เกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบศาลเจ้าขุนมูลนาย หรือศาลผู้ปกครองท้องถิ่น ซึ่งนำจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นมาใช้ในศาล คำพิพากษาที่ตัดสินแล้วจึงเป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นว่าสังคมในท้องถิ่นนั้นยอมรับอะไรบางอย่างที่เป็นกฎหมาย แต่ตัวคำพิพากษานั้นไม่ใช่ผลลัพธ์ของการใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผลเลย ด้วยเหตุนี้การอุทธรณ์โดยวิธีคัดค้านตัวผู้พิพากษาหรือศาลจึงไม่ถูกต้อง

การอุทธรณ์ในสมัยนั้นต้องยื่นฟ้องเป็นหนังสือโดยอุทธรณ์ไปยังศาลพาเลียเมนต์ (The Parliament) ศาลพาเลียเมนต์จะออกหมายเรียก (Summons) และกำหนดระยะเวลาให้ผู้ถูกฟ้องมาปรากฏตัวต่อศาล ศาลพาเลียเมนต์มีอำนาจสั่งให้ผู้พิพากษาศาลล่างแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ในกรณีที่เป็นการอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณา ส่วนการอุทธรณ์คัดค้านความสามารถของผู้พิพากษา (Competency of the Judge) ที่เรียกว่า "Transitory Appeal" ในทางตอนเหนือของฝรั่งเศสนั้น ฝ่ายจำเลยจะต้องอุทธรณ์ในศาลชั้นต้น แทนที่จะต้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่ต่อศาลสูง สำหรับการฟ้องคดีด้วยวาจาจากผู้พิพากษามีได้ทำรายงานในคดีนั้นไว้ ก็จะเป็นการเสี่ยงต่อการที่ทนายความ (Advocate) จะเสนอข้อเท็จจริงและกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้นขึ้นมาใหม่ทั้งคดี ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการแก้ไขกระบวนการวิธีพิจารณาที่เป็นลายลักษณ์

¹³ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท รุ่งเรืองการพิมพ์ จำกัด, 2528), น. 146-147.

อักษร (Written Procedure) ร่วมกัน นอกจากนี้แล้วคู่ความแต่ละฝ่ายยังมีสิทธิที่จะเสนอข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นได้ (Nova) แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงใหม่ทั้งหมดที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงมาก่อน (Purely Nova) ก็จะไม่ได้รับการพิจารณา¹⁴

ต่อมาในช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1500-1789 ยุคนี้เองที่ฝรั่งเศสมีความเป็นเอกภาพไม่แยกออกเป็นตอนเหนือและใต้ดังแต่ก่อน กระบวนวิธีพิจารณาความของราชอาณาจักรฝรั่งเศสมีอำนาจเหนือวิธีพิจารณาความของศาลผู้ปกครองท้องถิ่นอย่างเด็ดขาด การอุทธรณ์ฎีกาในช่วงนี้ง่ายกว่า แต่ค่อนข้างซับซ้อนมากกว่ายุคก่อนหน้านี้ ที่ว่าง่ายกว่าเพราะว่าได้ตัดวิธีการอุทธรณ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาออกไป และกระบวนวิธีพิจารณานั้นมีหลักเกณฑ์ใช้ร่วมกันตลอดทั่วประเทศฝรั่งเศส ส่วนที่กล่าวว่าซับซ้อนขึ้นนั้นเพราะระบบการปกครองของรัฐเข้ามาพัวพันกับองค์การทางตุลาการ และเจ้าหน้าที่ของฝ่ายราชสำนักเข้ามาควบคุมศาล ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้การอุทธรณ์ฎีกาในสมัยนี้แยกออกเป็น 2 ระบบ คือ การอุทธรณ์แบบธรรมดา (Appeal Proper) และการอุทธรณ์แบบพิเศษ (Extraordinary Appeal) ซึ่งมีอยู่หลายแบบคือ¹⁵

- (1) การอุทธรณ์อำนาจแห่งศาลอุทธรณ์ในกรณีพิเศษ (Particular Jurisdiction Appeal)
- (2) การอุทธรณ์คำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ (Arbitrated Appeal)
- (3) การอุทธรณ์ปัญหาข้อผิดพลาดต่างๆ (Proposition of Error)
- (4) การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งต่างๆ (Opposition)
- (5) การอุทธรณ์คำร้องขอในคดีแพ่ง (Civil Request) และ
- (6) การฎีกา (Cassation)

โดยการอุทธรณ์แบบพิเศษนี้ จะไม่ดำเนินกระบวนพิจารณาเหมือนดังเช่นการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น

ในปี ค.ศ. 1789 ภายหลังจากการปฏิวัติใหญ่ นอกจากจะมีการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองแล้ว ยังได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลขึ้น มีการจัดตั้งศาลชั้นใหม่โดยมีการยกเลิกระบบศาลแบบเก่าในยุคศักดินา และมีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ (Cour d'appel) ขึ้นหลายแห่ง และจัดตั้งศาลฎีกา (Cour de Cassation) เพียงแห่งเดียว ยกเลิกศาลพาเลียเมนต์

¹⁴ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ และคณะ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 28-29.

¹⁵ พรศักดิ์ ศรีณรงค์, "การดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์และฎีกาของพนักงานอัยการ", งานเอกสารวิชาการ การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 12 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2552, น. 26-27.

ทางการอุทธรณ์ฎีกานั้น เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วหากคู่ความไม่พอใจก็สามารถอุทธรณ์ได้ โดยถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความ แต่การอุทธรณ์นี้ถือเป็นการอุทธรณ์ครั้งสุดท้าย ส่วนการฎีกาไปยังศาลฎีกาทำได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และไม่ใช่เป็นการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หากแต่เป็นการที่ศาลฎีกาทำหน้าที่ควบคุมการตีความกฎหมายของศาลต่างๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกัน ศาลฎีกามีอำนาจเพียงเพิกถอนคำพิพากษาที่ขัดต่อกฎหมายเท่านั้น และจะส่งสำนวนคดีให้ศาลล่างซึ่งอยู่ในชั้นเดียวกับศาลที่ตัดสินคดีนั้นจัดการตัดสินใหม่¹⁶

3.2.2 สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ฎีกาคดีอาญา

การอุทธรณ์ของประเทศฝรั่งเศสนั้น เมื่อคู่ความฝ่ายใดเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการพิพากษาของศาลชั้นต้น ก็อาจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ นอกจากนี้ในบางกรณีก็กฎหมายเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้อุทธรณ์ ซึ่งเป็นไปตามหลัก “Double degré de juridiction” หมายความว่า การอุทธรณ์คำวินิจฉัยใดๆ ก็ตาม สามารถกระทำได้หนึ่งครั้ง โดยปกติถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความในคดี ที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ซึ่งมีลำดับชั้นศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน โดยศาลชั้นต้นเป็นศาลลำดับแรก ส่วนศาลอุทธรณ์เป็นศาลลำดับที่สอง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้ จึงจำเป็นต้องให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่โดยผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์สูงกว่า ซึ่งโดยปกติแล้วศาลสองศาลที่แตกต่างกันย่อมไม่น่าที่จะกระทำสิ่งที่ผิดพลาดร่วมกัน¹⁷ และในการอุทธรณ์นั้นสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงอุทธรณ์โดยกล่าวหาว่าการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นผิดพลาดด้วยโดยปกติ เมื่อศาลตัดสิน (Jurisdiction de jugement) มีคำพิพากษา คู่ความก็สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลตัดสินได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมาย ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา เว้นแต่ คำพิพากษาของศาลลูกขุน (La Cour d’assises) เกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อเท็จจริงปนข้อกฎหมาย ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (La Cour d’assises d’appel) โดยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส

¹⁶ ชาญณรงค์ ปราณจิตร และคณะ, *อ่างแล้ว เจริญที่ 1*, น. 28-30.

¹⁷ ธนกร วรปรัชญากุล, “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส”, *อุลพาท*, ปีที่ 51, เล่มที่ 1, น. 60, (มกราคม-เมษายน 2547).

มาตรา 380-1 คำพิพากษาของศาลลูกขุนที่จะอุทธรณ์เพื่อให้ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์พิจารณาได้นั้น จะต้องเป็นคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ส่วนผู้ที่จะมีอำนาจอุทธรณ์ได้นั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 380-2 ได้กำหนดไว้ให้จำเลยผู้ถูกลงโทษและพนักงานอัยการ คู่ความฝ่ายแพ่งและบุคคลผู้รับผิดทางแพ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่สำหรับคู่ความฝ่ายแพ่งและบุคคลผู้รับผิดทางแพ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อคำพิพากษาดังกล่าวกระทบถึงส่วนได้เสียทางแพ่งของบุคคลดังกล่าว ส่วนการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลลูกขุนที่ยกฟ้องนั้น พนักงานอัยการผู้ที่จะสามารถใช้อำนาจนี้ได้คงจำกัดเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีอัยการ (Le procureur général) เท่านั้น ดังนั้นคำฟ้องอุทธรณ์ที่ยื่นโดยอัยการแห่งสาธารณรัฐ (Le procureur de la République) จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนคู่ความฝ่ายแพ่งไม่มีสิทธิในการอุทธรณ์¹⁸ การสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลลูกขุนในปัญหาข้อเท็จจริง เป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา สำหรับการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายของศาลลูกขุนให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลฎีกา¹⁹

จะสังเกตได้ว่า การอุทธรณ์ครั้งแรกถือว่าเป็นสิทธิ ผู้ที่มีสิทธิจะยื่นอุทธรณ์ได้ ต้องเป็นคู่ความในศาลชั้นต้น ซึ่งมีส่วนได้เสียในคดีและต้องได้รับประโยชน์ในการอุทธรณ์ นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่มีส่วนได้เสียในคดีก็สามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลได้ และเมื่อศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ศาลอาจเรียกบุคคลนั้นเข้ามาในคดีด้วย ทายาทของผู้ตายที่เป็นคู่ความในคดีก็สามารถอุทธรณ์แทนคู่ความเดิมได้ สำหรับสิทธิอุทธรณ์ในครั้งที่สอง คู่ความมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อได้รับความเห็นชอบจากศาลฎีกา แต่ถูกจำกัดในปัญหาข้อเท็จจริง ให้สามารถมีสิทธิอุทธรณ์ได้เพียงครั้งเดียว โดยข้อเท็จจริงนั้นจะยุติเพียงศาลชั้นอุทธรณ์

จะเห็นได้ว่า ในประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ ศาลจะมีบทบาทมากในการค้นหาความจริง เปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ ไม่จำกัดว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายในลักษณะเปิดกว้าง แม้ในกรณีที่ศาลชั้นต้นได้ตรวจสอบความจริงอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม เช่น คำพิพากษาของศาลลูกขุน (Cour d' assises) อาจเนื่องมาจากความคิดที่ว่า คดีที่ตัดสินโดยศาลลูกขุนซึ่งเป็นคดีร้ายแรง ควรได้รับการพิจารณา

¹⁸ อูทีย อาทิเวซ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : ตัวอย่างของระบบลูกขุนฝรั่งเศส”, วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, ฉบับที่ 2, ปีที่ 2, น. 94, (กรกฎาคม-ธันวาคม 2552).

¹⁹ ชาญญรงค์ ปราณจิตรต์ และคณะ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 113.

ถึงสองครั้งในชั้นศาลที่ต่างกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความจริงที่มีการถ่วงอรรถอย่างละเอียดรอบคอบ

3.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการ

3.2.3.1 คำพิพากษา

คณะลูกขุนที่ร่วมนั่งพิจารณาคดีในศาลลูกขุนจะทำการพิพากษาคดีโดยใช้วิธีลงคะแนนเสียงตัดสิน หลังจากที่ผ่านมาการพิจารณาคดีรับฟังเหตุผลข้อเท็จจริงจากคู่ความแล้ว (มาตรา 353)²⁰ คำพิพากษาของศาลลูกขุนไม่ต้องให้เหตุผล เพราะถือว่าองค์ประกอบของประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีนี้แล้ว

สำหรับความผิดปานกลาง (delit) คำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีความผิดนี้ทุกฉบับต้องประกอบด้วยเหตุผลและคำวินิจฉัย เหตุผลที่แสดงนั้นถือเป็นพื้นฐานในการพิพากษา คำวินิจฉัยประกอบด้วยฐานความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดตามกฎหมายที่นำมาปรับใช้ โทษและคำวินิจฉัยในส่วนแพ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญา ประธานของคณะผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาคณะใดคณะหนึ่งจะเป็นผู้อ่านคำพิพากษา (มาตรา 485)²¹ สาระสำคัญของเหตุผลตามมาตรา 485 ที่ทำให้ศาลมีคำวินิจฉัยเช่นนั้นมี 2 ส่วน คือ

---

²⁰ มาตรา 353 Before the assize court retires, the president reads out the following instruction which is also put up in large type in the most visible part of the deliberation chamber., สืบค้นจาก Asset Recovery KNOWLEDGE CENTRE, <http://www.assetrecovery.org/kc/>, Code of criminal Procedure for France.

²¹ มาตรา 485 Every judgment must include reasons and enacting terms. The reasons form the basis of the decision. The enacting terms state the offences for which the persons cited are declared guilty or liable, and also the penalty, the legal provisions implemented and the civil award. The judgment is read by the presiding judge or by one of the judges. This reading may be limited to the enacting terms., สืบค้นจาก Asset Recovery KNOWLEDGE CENTRE, <http://www.assetrecovery.org/kc/>, Code of criminal Procedure for France.

1. เหตุผลในการรับฟังข้อเท็จจริงจนปราศจากข้อสงสัย

การที่ศาลจะต้องให้เหตุผลนี้ เนื่องจากเป็นหลักประกันมิให้ผู้พิพากษาใช้อำนาจที่มีตามอำเภอใจ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้คู่ความสามารถทำความเข้าใจในคำวินิจฉัยของศาลได้ ไม่ว่าจะคำวินิจฉัยนั้นจะออกมาเช่นใด การให้เหตุผลนี้ทำให้ศาลสูงสามารถควบคุมการใช้อำนาจของศาลด้วย โดยเฉพาะการปรับใช้กฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง นอกจากนี้การให้เหตุผลจะทำให้เกิดการพัฒนากฎหมาย

2. เหตุผลในการปรับใช้กฎหมาย

หมายถึง ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้นั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ การให้เหตุผลในคำพิพากษานี้ถือเป็นสาระสำคัญ หากไม่มีการให้เหตุผลไว้ เช่น คำพิพากษากล่าวแต่เพียงว่า ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเพียงเท่านั้น ศาลสูงอาจยกคำพิพากษาได้²²

3.2.3.2 การกำหนดโทษ

หลักเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษ ประกอบด้วยหลัก 4 ประการดังต่อไปนี้²³

1. หลักความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษ

หลักการนี้การกระทำของรัฐจะต้องชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎรนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีอำนาจต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง และต้องใช้อำนาจภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้ในเรื่องที่เป็นการใช้ดุลพินิจ (Discretion) ได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องใช้ดุลพินิจนั้นโดยความสมเหตุสมผล (Reasonableness) ที่สามารถจะชี้แจงเหตุผลประกอบได้ ความสมเหตุสมผลไม่มีนิยามศัพท์ที่ครอบคลุมความหมายได้หมด โดยสาระสำคัญนั้นอยู่ที่ความสำนึกที่รัฐจักแยกแยะผิดหรือถูก อย่างไรก็ตามเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม ความสมเหตุสมผลหมายรวมไปถึงการไม่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ การปลดอคติ ตรงไปตรงมาในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เลือกปฏิบัติ

²² ณรงค์ ใจหาญและคณะ, “รายงานการศึกษาวิจัยเบื้องต้นโครงการศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิผู้ต้องหาจำเลยและผู้ต้องโทษคดีอาญา”, พฤษภาคม 2537, น. 49-50 (อัดสำเนา). อ้างใน ยงยุทธ มหินทรากุล, “การให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น. 47.

²³ เศรษฐชัย อันสมศรี, “ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 57.

ซึ่งเรื่องเหล่านี้ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป แต่ข้อสำคัญจะอยู่ที่การใช้อำนาจในกรอบของกฎหมาย โดยสุจริต (Good Faith) ไม่มีการเกินเลยหรือบิดเบือน

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษดังกล่าวนี้ เป็นหลักที่บังคับให้องค์กรที่มีอำนาจ จะกำหนดโทษได้แต่เพียงโทษที่กำหนดไว้ตามกฎหมายและเพื่อวางกรอบในการใช้ดุลพินิจ กฎหมายยังอาจกำหนดอัตราโทษที่จำกัดไว้ในกฎหมายด้วย ดังเช่น ในกรณีที่รัฐสภาได้วางกรอบในการกำหนดโทษ ให้ผู้พิพากษามีโอกาสใช้ดุลพินิจได้อย่างจำกัด เช่น กรณีโทษที่บังคับไว้ตามกฎหมาย (peine fixe)

2. หลักความได้สัดส่วนและความเสมอภาคในการลงโทษ

วัตถุประสงค์หลักของหลักการกำหนดโทษตามสัดส่วนของการกระทำความผิดนี้ เป็นการเลือกบทลงโทษที่มีความเหมาะสมกับระดับความหนักเบาของความผิด ซึ่งโดยระบบที่ลงโทษ การกระทำความผิดทุกกรณีเหมือนกัน ทำให้อาจตำหนิระบบดังกล่าวได้ว่า เป็นการกำหนดอัตราโทษที่หยาบเกินไป เมื่อมีการนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ก็จะต้องมีการจัดระดับชั้นของ ข้อเท็จจริงที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล และระดับของโทษ ซึ่งโทษบางอย่างอาจง่ายที่จะจัดระดับ แต่โทษบางกรณีก็จัดระดับยาก เช่น การให้ทำงานบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ 120 ชั่วโมงนั้น หนักหรือเบาว่าการรอกการลงโทษ โดยผู้พิพากษากำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ (sursis probatoire) และโดยเฉพาะการเปรียบเทียบระหว่างโทษจำคุกที่อยู่ในระดับที่เหนือกว่าโทษปรับ แต่ในความรู้สึกของคนทั่วไปแล้ว โทษปรับ 10,000 ฟรังก์ ที่มีการบังคับทัณฑ์นั้นหนักกว่าโทษจำคุก 2 เดือน แต่ศาลให้รอกการลงอาญา ดังนั้น ในทางความเป็นจริงปัญหาจึงอยู่ที่ความหนักเบาของโทษต้องกำหนดโดยหลักการ (in abstracto) ในขณะที่คนแต่ละคนมักจะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (in concreto) จากผลกระทบที่มีต่อชีวิตทางสังคมของตน มีผู้วิเคราะห์ว่า เป็นเรื่องที่ยุติธรรมหากมีการลงโทษผู้กระทำความผิดสองคนที่มีความชั่วระดับเดียวกันด้วยโทษอย่างเดียวกัน โดยอ้างถึงหลักความได้สัดส่วนของการลงโทษ แต่เป็นการไม่ยุติธรรมที่จะเดินตามแนวทางนี้ ถ้าโดยบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดทั้งสองคนได้รับผลในเชิงความรู้สึกต่อการลงโทษที่แตกต่างกัน เพราะการลงโทษที่เหมือนกันอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกลงโทษได้ในสัดส่วนที่ต่างกัน

จากหลักการดังกล่าว ทำให้มีการปรับลดโทษปรับที่จะใช้กับผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาจากสภาวะทางรายได้ของบุคคลนั้น รวมถึงการลดระยะเวลาในการจำคุกผู้กระทำความผิดที่มีช่วงเวลาในการดำรงชีวิตจำกัด เพราะการเป็นผู้ติดโรคร้ายแรง หรือเงื่อนไขในการควบคุมจะดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เช่น เป็นผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาทางสุขภาพ

อย่างไรก็ดี มีข้อคัดค้านเกี่ยวกับการยอมรับหลักความได้สัดส่วน โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในผลกระทบที่ได้รับจากการลงโทษอยู่หลายประการ ได้แก่ รูปแบบที่ใช้ในการกำหนดโทษ ย่อมต้องคำนึงถึงลักษณะบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดในเชิงนามธรรมทั่วไปเป็นหลักอยู่ก่อน สำหรับลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นความยากจนหรือความเจ็บป่วยของผู้กระทำความผิด เป็นสิ่งที่ผู้พิพากษาในชั้นบังคับโทษจะเป็นผู้ปรับการบังคับให้เกิดความเสมอภาคในระหว่างนักโทษ และจะเป็นผู้ดูแลให้เกิดผลในทางที่เท่าเทียมกัน สำหรับผู้ที่ยากจนผู้พิพากษาอาจชี้แนะให้ทำความตกลงกับฝ่ายคลังของรัฐ ในขณะที่ผู้ที่เจ็บป่วยก็อาจได้รับการปล่อยชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขได้

หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ หรือการคำนึงถึงความเหมาะสมของโทษเชิงหลักการ จึงเป็นที่ยอมรับมากกว่าหลักความเสมอภาคต่อผลของการลงโทษ ดังนั้น เมื่อผู้ต้องโทษร้องขอต่อศาลอุทธรณ์ในอังกฤษว่า เขาต้องดูแลบุตรที่ยังเล็กหรือดูแลภริยาที่กำลังตั้งครรรภ์ ผู้พิพากษาจะตอบเขาว่าตามสถานะที่เขายกขึ้นนั้น เป็นเรื่องที่เขาทราบมาก่อนการกระทำความผิดแล้ว และลักษณะเช่นนี้ย่อมต้องพิจารณารวมเข้าไปในเหตุที่มาของการกระทำความผิดด้วย

3. หลักความเสมอภาคตามกฎหมาย

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายทั้งหลาย เพื่อกำจัดข้อขัดข้องทั้งหลายของผู้ถูกกล่าวหาอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะทางสังคม ทางเชื้อชาติ ทางศาสนา ทางเพศ หรือทางเผ่าพันธุ์ ในชั้นของการกำหนดโทษนั้น หลักการนี้ช่วยสร้างสมดุลในการวางบทลงโทษที่ต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวอย่างกรณีอันเนื่องมาจากนโยบายทางการเมืองที่ให้มีการยืดหยุ่นในการยึดใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เมื่อผู้กระทำความผิดเป็นไซเฟอร์รถบรรทุก การไม่ยืดหยุ่นทำให้เขาต้องตกงาน อันเป็นการลงโทษที่มีผลรุนแรงสำหรับเขา การยืดหยุ่นแต่เฉพาะผู้มีอาชีพดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อหลักความเสมอภาค เพราะเหตุผลที่อธิบายไม่ได้ว่า ทำไมบุคคลบางกลุ่มจึงต้องยกเว้นการใช้โทษอาญากับเขา และไม่มีบุคคลใดยึดเอาเหตุความจำเป็นในอาชีพเพื่อขอยกเว้นการลงโทษในกรณีนี้ ตรงกันข้ามผู้ประกอบการอาชีพขับรถยนต์ก่อนได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ ของการใช้ความระมัดระวังสูงยิ่งกว่าผู้ขับขี่ทั่วไปที่ไม่ได้ขับรถยนต์เป็นอาชีพอย่างเห็นได้ชัดอยู่แล้ว

4. การเสนอความเห็นของพนักงานอัยการเกี่ยวกับอัตราโทษ

การสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้น พนักงานอัยการจะมีอำนาจอย่างมาก จึงทำให้ได้รับรู้ข้อเท็จจริงมาตั้งแต่เริ่มต้นของคดี และสามารถเข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษ ให้มีความเหมาะสมกับตัวจำเลย

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส จะมีการกำหนดไว้แต่เฉพาะอัตราโทษขั้นสูงเท่านั้น ไม่มีโทษขั้นต่ำ²⁴ แต่ในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในประเทศฝรั่งเศสนั้น จะมีการบรรยายคำขอโทษของพนักงานอัยการ เพื่อขอให้ศาลลงโทษตามที่พนักงานอัยการขอไว้ในทำนอง ซึ่งนอกเหนือจากขอให้ศาลลงโทษตามฐานความผิดฐานใดแล้ว ยังได้กำหนดอัตราโทษหรือขอให้ศาลกำหนดอัตราโทษตามที่พนักงานอัยการขอไว้ทำนองด้วย อันเป็นการช่วยให้ข้อมูลแก่ศาลเพื่อประกอบในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษแก่จำเลย และถ้าในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาโดยกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยไม่เป็นไปตามคำขอของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการก็อาจจะทบทวนอีกครั้งว่า จำนวนโทษที่ศาลลงโทษแก่จำเลยนั้นเหมาะสมหรือไม่ ถ้าหากเห็นว่าไม่เหมาะสม พนักงานอัยการอาจพิจารณาใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาในประเด็นดังกล่าวต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษของศาลให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการของประเทศฝรั่งเศส ได้เข้ามามีบทบาทในการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดชั้นโทษด้วย โดยจะมีการบรรยายคำขอไว้ทำนองเพื่อขอให้ศาลลงโทษตามอัตราโทษที่พนักงานอัยการได้เสนอความเห็นไว้ และหากพนักงานอัยการเห็นว่าโทษที่ศาลกำหนดแก่จำเลยไม่เหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดี พนักงานอัยการก็อาจพิจารณาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาในประเด็นดังกล่าวต่อไปได้ ซึ่งบทบาทของพนักงานอัยการในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความ²⁵

²⁴ ณรงค์ ใจหาญ, “ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา”, รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยโดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, น. 321.

²⁵ พิษณุ ลีวณิชกิจ, “บทบาทของพนักงานอัยการต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2551), น. 50-51.

3.3 ประเทศอังกฤษ

3.3.1 ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของการอุทธรณ์ฎีกา

การอุทธรณ์ฎีกาในประเทศอังกฤษเริ่มระยะแรก ในสมัยของพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 ได้แก่การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลศาสนาไปยังสภาที่ปรึกษาสมเด็จพระสังฆราชที่กรุงโรม ต่อมาในสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 2 ศาลหลวงมีอำนาจตรวจตราดูแลศาลล่างอื่นๆ เช่น มีอำนาจออกหมายเรียกไปยังศาลศาสนาให้หยุดการพิจารณาคดีที่อยู่นอกเหนืออำนาจของตน มีอำนาจให้อोनคดีจากศาลฟีวด์ลคอร์ท (Feudal Court) มายังศาลหลวงหากศาลดังกล่าวไม่ให้ความเป็นธรรมหรือพิจารณาคดีล่าช้า²⁶

ในศตวรรษที่ 13 ปลายรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 2 ได้มีการจัดตั้งศาลคอมมอนพลีส (Common Pleas) ศาลนี้มีอำนาจตรวจตราเหนือศาลท้องถิ่นและศาลผู้ถือครองที่ดิน ศาลนี้มีอำนาจสั่งให้อोनคดีจากศาลท้องถิ่นหรือศาลผู้ถือครองที่ดิน มาทำการพิจารณาในศาลคอมมอนพลีส นอกจากนี้ยังมีอำนาจออกหมายเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในศาลที่ต่ำกว่าได้ และยังมีศาลคิงส์เบ็นชทำหน้าที่คอยตรวจตราและแก้ไขข้อผิดพลาด ในการพิจารณาของศาลท้องถิ่นและศาลหลวง รวมทั้งศาลคอมมอนพลีส จัดได้ว่าศาลนี้เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลอื่นๆ และมีอำนาจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานต่างๆ ทั้งทางศาลและหน่วยงานบริหาร โดยใช้หมายตามอำนาจพิเศษ

ในศตวรรษที่ 13 และ 14 ขณะที่ศาลคอมมอนลอว์เริ่มแยกออกเป็นหน่วยงานอิสระจากรัฐบาลกลาง และกฎหมายคอมมอนลอว์ก็ได้พัฒนาจนเป็นระบบที่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ผู้เสียหายจึงไม่สามารถได้รับการเยียวยาจากศาลคอมมอนลอว์ได้ จึงร้องขอความเป็นธรรมโดยตรงต่อพระมหากษัตริย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะแก้ไขปัญหานี้คือ ลอร์ดชานเซลเลอร์ (Lord Chancellor) ระยะเวลาลอร์ดชานเซลเลอร์จะพิจารณาคดีต่างๆในฐานะเป็นหัวหน้าสภาเคาน์ซิล ต่อมาในศตวรรษที่ 15 ลอร์ดชานเซลเลอร์ แต่ผู้เดียวก็ออกนั้งพิจารณาคดีและวินิจฉัยคดีในนามของตนเอง จึงทำให้เกิดมีศาลชานเซลเลอร์ คำพิพากษาของศาลชานเซลเลอร์นั้นคู่ความอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้ และคู่ความอาจอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดได้ ไม่ว่าคดีนั้นจะได้รับการพิจารณาใหม่หรือไม่ก็ตาม ต่อมาในปี ค.ศ. 1851 ได้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ชาน

²⁶ ถานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, ระบบกฎหมายอังกฤษ, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), น. 10-12.

เชอริ (Chancery Court of Appeal) เพื่อช่วยผ่อนคลายภารกิจของศาลชานเซลเลอร์ เพื่อชำระสะสางคดีค้างพิจารณาให้สำเร็จไปโดยรวดเร็ว

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1873-1875 ได้มีการตรากฎหมายซึ่งเรียกว่า The Supreme Court of Judicature Act, 1874-1875 สถาปนาศาลสูงของอังกฤษขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์จะโอนอำนาจของศาลดั้งเดิมทั้งหลาย มารวมเป็น 2 ศาล ได้แก่ ศาลสูง (The High of Justice) และศาลอุทธรณ์ (The Court of Appeal) เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1875 การอุทธรณ์ฎีกาจึงเข้าสู่ระบบศาลแบบใหม่ คำพิพากษาของศาลในระดับต้นจะอุทธรณ์ต่อไปยังศาลใดก็ต้องเป็นไปตามคำสั่งและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในศาลนั้น ๆ²⁷

3.3.2 สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ฎีกาคดีอาญา

ในคดีอาญาประกอบด้วยคู่ความ 2 ฝ่าย คือ อัยการหรือโจทก์ กับ จำเลย ซึ่งการอุทธรณ์ มีความมุ่งหมายสำคัญที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย ให้ได้รับความเป็นธรรมเป็นอย่างยิ่งจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น จะขอกล่าวถึงสิทธิและข้อจำกัดของฝ่ายจำเลยก่อน แล้วจึงกล่าวถึงสิทธิและข้อจำกัดของฝ่ายอัยการหรือโจทก์ต่อไป

1. สิทธิและข้อจำกัดของจำเลย

ในประเทศอังกฤษ กรณีที่เป็นการพิจารณาแบบ Summary Trials ซึ่งการพิจารณาเริ่มต้นที่ศาลแขวง (Magistrates Court) โดยไม่มีคำฟ้อง (Indictment) และไม่มีลูกขุน (Jury) เนื่องจากเป็นความผิดที่ไม่รุนแรง²⁸ ซึ่งในการพิจารณาในศาลแขวงนั้น ถ้าเป็นศาลแขวงในเขตเมืองใหญ่ก็จะมีองค์คณะผู้พิพากษาคนเดียวโดยเป็นผู้พิพากษาอาชีพ (Stipendiary Magistrate) แต่ถ้าเป็นศาลแขวงนอกเขตเมืองใหญ่ก็จะมีผู้พิพากษา 2 คน ซึ่งเป็นผู้พิพากษาแต่งตั้งที่ไม่ใช่อาชีพ (Lay Magistrates) การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวบรัด (Summary Trials) เนื่องจากคดีมีปริมาณมาก การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อเท็จจริงปนข้อกฎหมายต้องอุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัด (Crown Court) การอุทธรณ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นสิทธิ

²⁷ พรศักดิ์ ศรีณรงค์, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 15*, น. 21-22.

²⁸ วิสันต์ เพิ่มทวีผล, "การตรวจสอบและการกำหนดข้อเท็จจริงในคดีอาญา", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น. 72.

ของจำเลย²⁹ อุทธรณ์ได้ทั้งเรื่องคำตัดสินลงโทษ (Conviction) และคำพิพากษา (Sentence)³⁰ แต่ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ คงอุทธรณ์ได้เฉพาะคำพิพากษานั้น คำตัดสินของศาลจังหวัดที่ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นไม่ได้แล้ว แต่ยังคงอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย (case stated) ไปยังศาล Queen's Bench Division ได้ เมื่อศาล Queen's Bench Division มีคำตัดสินแล้ว จำเลยไม่พอใจก็อุทธรณ์ไปยัง House of Lords ได้ภายใต้เงื่อนไขว่า

(1) เมื่อศาล Queen's Bench Division ได้รับรองว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่มีความสำคัญเกี่ยวพันกับสาธารณะ และ

(2) ศาล Queen's Bench Division หรือ House of Lords เห็นว่าปัญหาข้อกฎหมายนั้น ควรได้รับการพิจารณาโดย House of Lords³¹

คำตัดสินชี้ขาดของ House of Lords ย่อมเป็นที่สุด

สำหรับการพิจารณาแบบ Trial on Indictment ซึ่งการพิจารณาเริ่มต้นที่ศาลแขวง (Magistrates Court) โดยมีคำฟ้อง (Indictment) ศาลแขวงจะทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องโดยผู้พิพากษานายเดี่ยว โดยพิจารณาว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะส่งไปพิจารณายังศาลจังหวัด (Crown Court) หรือไม่ เมื่อเห็นว่าคดีมีมูลก็จะไปยังศาลจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไป การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลจังหวัด (Crown Court) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาศาลจังหวัด 1 คน ร่วมกับคณะลูกขุนอีก 12 คน ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดีอาญา (Court of Appeal criminal Division) จำเลยที่ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิด สามารถอุทธรณ์ได้ทั้งคำตัดสินว่าจำเลยมีความผิด (Conviction)³² และการกำหนดโทษของศาล (sentence)³³

²⁹ Robin C.A.White, *The Administration of Justice*, (Glasgow : Bell and Bain Ltd., 1985), p. 93.

³⁰ การตัดสินลงโทษ คือ การที่ศาลชี้ขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนคำพิพากษา เป็นเรื่องที่ศาลกำหนดว่าควรลงโทษหนักเบาอย่างไร คำพิพากษานั้นไม่รวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ คำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข คำสั่งเกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าธรรมเนียม คำสั่งที่เป็นการตัดสินคดี

³¹ The Criminal Appeal Act 1968 section 33 (2).

³² The Criminal Appeal Act 1968 section 1 (1).

³³ The Criminal Appeal Act 1968 section 9.

กรณีอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงล้วนๆ หรือปัญหาข้อเท็จจริงรวมกับข้อกฎหมายต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division) หรือได้รับคำรับรองจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์เสียก่อน แต่การอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา คำตัดสินของศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญานี้เป็นที่สุดจะอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นไม่ได้แล้ว³⁴ แต่ยังคงอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายไปยัง House of Lords³⁵ ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์จากศาล Queen's Bench Division ไปยัง House of Lords

2. สิทธิและข้อจำกัดของอัยการหรือโจทก์

การฟ้องคดีของอัยการนั้น นอกจากจะอยู่ในฐานะเป็นผู้แทนรักษาผลประโยชน์สาธารณะแล้ว อัยการยังมีหน้าที่รักษามลประโยชน์อันชอบธรรมของจำเลยด้วย ฉะนั้น ในการใช้สิทธิอุทธรณ์ของอัยการ นอกจากจะกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ยังใช้สิทธิอุทธรณ์กรณีที่เป็นคุณแก่จำเลยได้ด้วย เช่น อุทธรณ์ถึงเหตุที่จำเลยควรได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ เป็นต้น ในประเทศอังกฤษ กรณีที่ศาลแขวง (Magistrates Court) หรือศาลจังหวัด (Crown Court) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้อง (acquittal) โจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง เนื่องจากแนวความคิดดั้งเดิมที่ว่า โจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่ควรมีส่วน หรือมีส่วนเพียงเล็กน้อยในกระบวนการของคำพิพากษา เพราะถ้าอุทธรณ์ของโจทก์ผู้ฟ้องฟ้องขึ้น จำเลยก็จะถูกลงโทษตามอุทธรณ์นั้น³⁶

โจทก์ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิอุทธรณ์ได้โดยวิธี Case stated เป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงไปยังศาลควีนเบนซ์ หรืออุทธรณ์คำพิพากษาของศาลจังหวัดไปยังศาลควีนเบนซ์ เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น แม้ว่าในกรณีนี้ศาลจะได้ตัดสินให้ปล่อยตัวจำเลยก็ตาม อีกกรณีหนึ่งก็คือ อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาหรือศาลควีนเบนซ์ไปยังสภา

³⁴ วิสันต์ เพิ่มทวีผล, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 28*, น. 74.

³⁵ ชาญณรงค์ ปราณจิตร และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น. 63.

³⁶ สุทธิพัฒน์ วิรอยศิริ, "การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา", (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544), น. 32.

ขุนนาง เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายที่มีความสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของสาธารณะ ทั้งสองกรณีเป็นข้อยกเว้นที่โจทก์ผู้ฟ้องคดีมีอำนาจอุทธรณ์ได้³⁷

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่อัยการสูงสุด (Attorney General) เชื่อว่าศาลจังหวัดที่พิจารณาคดีนั้นในฐานะศาลชั้นต้น กำหนดโทษผ่อนผันเกินสมควร (unduly lenient) ในความผิดร้ายแรงบางเรื่อง อัยการสูงสุดสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาได้ หากการลงโทษนั้นสามารถแทนได้ด้วยการลงโทษอื่น ซึ่งศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเห็นว่ามีความเหมาะสมกว่า³⁸

จะเห็นได้ว่าถ้าเป็นการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ฝ่ายโจทก์จะถูกจำกัดสิทธิมากกว่า แต่ถ้าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย การอุทธรณ์ไปยังศาล Queen's Bench Division หรือศาล Crown Court จะไม่ถูกจำกัดห้าม เว้นแต่จะอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายนั้นต่อไปยังศาล House of Lords จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายวางไว้ก่อน

สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษ จากการศึกษาจะพบว่าสิทธิในการอุทธรณ์ครั้งแรกเป็นสิทธิของจำเลย ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย แต่จะไม่มีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นไปยังศาลสูงสุดได้อีก นอกจากการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งจะต้องได้รับการรับรองและเห็นชอบจากศาลสูงนั้นเสียก่อน แต่ฝ่ายโจทก์จะถูกจำกัดเรื่องการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงมากกว่า แต่ไม่ห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย

3.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการ

3.3.3.1 คำพิพากษา

ระบบศาลของอังกฤษใช้ระบบลูกขุน (jury) ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริง ลูกขุนจะเป็นผู้ชี้ขาด (verdict) ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ verdict แบ่งออกได้เป็น 3 อย่าง คือ³⁹

(1) A general verdict เป็นการชี้ขาดว่าจำเลยกระทำผิดหรือบริสุทธิ์ตลอดทุกข้อหา

³⁷ ชินานนท์ วงศ์วีระชัย, “การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), น. 67.

³⁸ วิสันต์ เพิ่มทวีผล, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 28, น. 78.

³⁹ I.G.Carvell and E.Swinfen Green, *Criminal law and Procedure*, (London : Sweet & Maxwell, 1970), p. 276.

(2) A partial verdict กรณีที่เห็นว่าจำเลยมีความผิดบางข้อหา หรือไม่ผิดในข้อหาที่ฟ้อง แต่ผิดในข้อหาอื่น

(3) A special verdict เมื่อลูกขุนได้ตัดสินในปัญหาข้อเท็จจริงแต่ไม่ใช่ปัญหาในข้อกฎหมายที่กำหนด ลูกขุนไม่แน่ใจในข้อกฎหมายจากข้อเท็จจริงที่ชี้ขาดจึงให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ตัดสิน

คำพิพากษา (judgment) เป็นคำวินิจฉัยของผู้พิพากษา เป็นคำตัดสินของศาล คำตัดสินว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ และการกำหนดโทษด้วย คำพิพากษา (judgment) มีความหมายถึง เหตุผลซึ่งศาลให้ไว้ในคำตัดสิน ในกรณีที่ศาลนั้นมีผู้พิพากษาหลายคนร่วมตัดสิน ผู้พิพากษาแต่ละท่านอาจทำคำพิพากษาแยกกัน หรืออาจให้เหตุผลแยกกัน แต่อย่างไรก็ตามคำพิพากษาของศาลจะมีได้เพียงฉบับเดียว⁴⁰ โดยการลงมตินั้นผู้พิพากษาที่มีอาวุโสน้อยสุดจะลงมติก่อนเป็นลำดับไป เพื่อป้องกันการชักจูงในมโน

3.3.3.2 การกำหนดโทษ

หลักเกณฑ์การกำหนดโทษจำเลย จะพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่อไปนี้

41

- (1) ความหนักเบาแห่งความผิด (Offender's culpability)
- (2) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่โจทก์ จำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ หรือผู้เกี่ยวข้อง เสนอต่อศาลไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือในรูปของรายงาน
- (3) บัญชีระดับอัตราโทษ (Tariff)
- (4) ความเห็นของเจ้าหน้าที่ศาล (Clerk)

สำหรับจำเลยที่ถูกฟ้องในความผิดประเภทเดียวกันหลายคดี จำเลยอาจร้องขอให้ศาลรวมคดีอื่นมากำหนดโทษพร้อมกันได้ (Taking Other Offences into account) หากจำเลยยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดเหล่านั้นจริง และประสงค์ที่จะให้ศาลรวมพิจารณาไปด้วย แต่ถ้าเป็นคดีซึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอื่น จะต้องได้รับความยินยอมจากศาลที่จะขอโอนมา รวมทั้งความยินยอมจากโจทก์เสียก่อน และประการสำคัญคือ ศาลที่เป็นผู้กำหนดโทษจะต้องเป็น

⁴⁰ The dictionary of English law, second impression, (London : Sweet & Maxwell limited, 1965), p. 1022 อ้างใน ยงยุทธ มหินทรกุล, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22, น. 48.

⁴¹ เกียรติภูมิ แสงศิริ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 8, น. 56-57.

ศาลที่มีอำนาจกำหนดโทษคดีอื่น ๆ นั้นด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อรวมอัตราโทษแล้วศาลจะลงโทษจำเลยเกินกว่าอัตราโทษอย่างสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดฐานใดฐานหนึ่งไม่ได้⁴²

3.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.4.1 ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของการอุทธรณ์ฎีกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีวิวัฒนาการในการอุทธรณ์ฎีกาแตกต่างจากหลายประเทศ เพราะหลังจากที่ก่อตั้งประเทศขึ้นมาไม่นานในปี ค.ศ. 1788 ได้มีการจัดตั้งศาลสูงสุด ซึ่งมีอำนาจพิจารณาชั้นอุทธรณ์อย่างกว้างขวางขึ้นมาด้วยเหตุผลทางการเมืองหลายประการ และในปี ค.ศ. 1789 รัฐสภาของเกรสได้ตรารัฐบัญญัติตุลาการ (The Judiciary Act 1789) มีผลให้การก่อตั้งระบบศาลของรัฐบาลกลางขึ้น โดยบัญญัติให้มีศาลสูงสุดซึ่งมีประธานหนึ่งนาย และผู้พิพากษาอีกห้านายประจำ ประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งประเทศได้แบ่งออกเป็นเขตตุลาการ 13 เขต มีศาลประจำเขต ซึ่งมีผู้พิพากษาหนึ่งนายประจำทุกๆเขตตุลาการ เขตตุลาการทั้ง 13 เขต จัดเป็น 3 ภาค แต่ละภาคมีศาลประจำศาลหนึ่งศาล ซึ่งมีผู้พิพากษาสูงสุดสองนาย และผู้พิพากษาประจำเขตหนึ่งนายมาประจำ ศาลประจำภาคทำหน้าที่ตรวจรับอุทธรณ์คดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีอยู่ 13 ศาล ใน 13 รัฐ⁴³

รัฐบัญญัติตุลาการ ค.ศ. 1789 (The Judiciary Act 1789) ผู้พิพากษาศาลสูงสุดผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกไปนั่งเป็นองค์คณะในศาลอุทธรณ์ทั้ง 3 ภาค ปีละ 2 ครั้ง เป็นอย่างน้อย และกลับเข้ามานั่งพิจารณาคดีในศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาที่กรุงนิวยอร์กอีกปีละ 2 ครั้ง เป็นอย่างน้อย ต่อมาเมื่อมีการขยายดินแดนและรับมลรัฐใหม่เพิ่มขึ้นทำให้จำนวนอุทธรณ์ที่ยื่นต่อศาลฎีกาเพิ่มมากขึ้นอย่างมากมาย ประกอบกับความยากลำบากในการเดินทาง จึงทำให้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ระดับกลางขึ้น 9 ศาล ในปี ค.ศ. 1891 เพื่อทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ในระดับกลาง และต่อมาในปี ค.ศ. 1948 จึงได้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ประจำเขตนี้ทั่วสหรัฐอเมริกา

⁴² ปรีชา สุขมาวงศ์, “การดำเนินคดีอาญาในศาลอังกฤษ”, ดุลพินิจ, ปีที่ 3, น. 601-602, (สิงหาคม 2499).

⁴³ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกลอเมริกัน, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), น. 111.

เรียกว่า The United States Court of Appeals คดีที่อุทธรณ์มายังศาลอุทธรณ์นี้ถือเป็นสิทธิของคู่ความ และอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

ปัจจุบันศาลอุทธรณ์สหรัฐอเมริกาทำหน้าที่ 2 อย่างควบคู่กันไป คือ การแก้ไขข้อผิดพลาดของศาลล่าง (Corrective) และการป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด (Preventive) แต่ดั้งเดิมที่ได้มีการจัดตั้งศาลของรัฐบาลกลางนั้น เมื่อคู่ความไม่พอใจคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ระดับกลางของสหรัฐ ก็สามารถฎีกาต่อศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาสหรัฐได้ แต่ก็ต้องเป็นกรณีที่เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาสหรัฐ ศาลฎีกาสหรัฐได้เริ่มทำหน้าที่เป็นใช้อำนาจตุลาการอย่างสมภาคภูมินับแต่วาระแรกเป็นต้นมาในปี ค.ศ. 1873 ประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน ได้ส่งข้อหารือทางกฎหมาย 29 ข้อ ไปยังศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาได้ให้ความเห็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาหามีอำนาจเข้าไปแทรกแซงช่วยเหลือฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารไม่ ศาลจะมีคำสั่งหรือชี้ขาดได้ก็ต่อเมื่อมีคดีเกิดขึ้น การตอบข้อหารือทางกฎหมายมิใช่อำนาจหน้าที่ของศาลนี้ ปัจจุบันคดีที่ศาลอุทธรณ์ตัดสินแล้ว หากคู่ความไม่พอใจจะฎีกาไปยังศาลฎีกาสหรัฐอีกนั้น หากเป็นคดีที่กฎหมายบังคับ คู่ความก็สามารถฎีกาขึ้นไปสู่ศาลฎีกาสหรัฐได้ แต่หากเป็นกรณีที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะเลือกรับไว้พิจารณาหรือไม่นั้น คู่ความจะต้องยื่นคำร้องที่เรียกว่า “Writ of Certiorari” เพื่อขอให้ศาลฎีกาสหรัฐรับคดีไว้พิจารณา⁴⁴

3.4.2 สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ฎีกาคดีอาญา

ในสหรัฐอเมริกาการอุทธรณ์โดยทั่วไปแล้วจำกัดเฉพาะผู้เป็นคู่ความเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นคือ ผู้ที่ไม่ใช่คู่ความ แต่มีส่วนได้เสียในคำพิพากษาก็อาจได้รับความเห็นชอบให้อุทธรณ์ได้ หากมีส่วนได้เสียที่เป็นส่วนสำคัญและเป็นส่วนได้เสียโดยตรงที่เกิดจากคำพิพากษา สิทธิในการอุทธรณ์ชั้นแรก คือ การอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์เป็นสิทธิอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย จึงไม่มีข้อจำกัดใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลระดับแรกของการอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จึงต้องรับพิจารณาทุกคดี ไม่มีกรณีการใช้ดุลพินิจเลือกพิจารณาคดีดังเช่นศาลสูงสุดสหรัฐ หรือศาลสูงมลรัฐ⁴⁵ แม้ว่าสิทธิในการ

⁴⁴ พรศักดิ์ ศรีณรงค์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15*, น. 22-23.

⁴⁵ ชาญณรงค์ ปราณจิตรต์ และคณะ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 78-79.

อุทธรณ์จะไม่ได้มีบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐ เหมือนอย่างสิทธิขั้นมูลฐานอื่นๆ⁴⁶ แต่กฎหมายของทุกมลรัฐและรัฐบาลกลางต่างก็ได้รับรองสิทธิของจำเลยในการอุทธรณ์ โดยจำเลยมีสิทธิในการอุทธรณ์โดยอัตโนมัติ โดยถือว่าเป็น matter of right กล่าวคือเมื่อผู้ถูกกล่าวหาถูกตัดสินลงโทษ ไม่ว่าจะในความผิดประเภทใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งไปยังศาลที่อยู่ในระดับที่สูงกว่า โดยไม่มีการจำกัดไม่ว่าด้วยประการใดๆ⁴⁷

ส่วนการอุทธรณ์ของพนักงานอัยการนั้นมีหลักที่เรียกว่า Double Jeopardy เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญใน Fifth Amendment และหลักนี้ก็มีผลใช้บังคับทั่วทุกมลรัฐด้วยตาม Fourteenth Amendment กล่าวคือเมื่อมีคำตัดสินให้ปล่อยตัวจำเลยแล้ว ไม่ว่าจะการปล่อยตัวนั้นจะเนื่องมาจากความสำคัญผิดหรือไม่ก็ตาม พนักงานอัยการไม่มีอำนาจอุทธรณ์คดีนั้นได้ แต่พนักงานอัยการอาจจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลได้ ถ้าคำสั่งนั้นไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยแต่ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้วมักจะไม่มีการอุทธรณ์ในกรณีเช่นนี้ หลัก Double Jeopardy นี้ใช้ได้ในสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้แปลความหลัก Double Jeopardy อย่างกว้างขวางโดยไม่คำนึงว่าจะได้มีการชี้ในความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยแล้วหรือไม่ พนักงานอัยการไม่อาจจะอุทธรณ์ได้ ถ้าหากว่าอุทธรณ์นั้นเมื่อฟังขึ้นแล้วจะต้องมีการพิจารณาคดีใหม่ ทำให้จำเลยต้องได้รับการพิจารณาเป็นครั้งที่สอง ในกรณีที่พนักงานอัยการเสนอพยานหลักฐานไม่เพียงพอเป็นเหตุให้ต้องปล่อยตัวจำเลย พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจอุทธรณ์ได้เช่นกัน เพราะถ้าอนุญาตให้มีการเสนอคดีนั้นเข้ามาใหม่อีก ย่อมก่อให้เกิดภัยอันตรายอย่างใหญ่หลวงจากฝ่ายบริหาร เนื่องจากจะมีการหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม แม้ว่าจำเลยจะเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จริง ก็อาจจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดไปได้⁴⁸

อย่างไรก็ดีถ้าจำเลยถูกตัดสินลงโทษ ต่อมาได้อุทธรณ์และอุทธรณ์นั้นประสบความสำเร็จ โดยศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาลบคำพิพากษาของศาลล่าง ในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะอุทธรณ์ต่อไปอีกได้ ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า ถ้าไม่ยอมให้พนักงานอัยการมี

⁴⁶ วิสาร พันธุณะ, “วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา”, *ดุลพาน*, ปีที่ 25, เล่มที่ 5, น. 39-69, (กันยายน - ตุลาคม 2521).

⁴⁷ Delmar Karlen, *Anglo-American Criminal Justice*, (Oxford : Clarendon Press, 1967), p. 214.

⁴⁸ David A. Jones Little, *The Law of Criminal Procedure ; An Analysis and Critique*, (Boston : Brown and Company, 1981), pp. 557-572.

อำนาจอุทธรณ์ในกรณีเช่นนี้ได้แล้ว เท่ากับว่าคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ที่ให้ปล่อยตัวจำเลยนั้น มีผลเท่ากับคำตัดสินของลูกขุนที่ให้ปล่อยตัวจำเลยในศาลชั้นต้น และคำตัดสินของศาลอุทธรณ์จะไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจการทบทวนแก้ไขใดๆ หรือคำขอให้พิจารณาใหม่ หรือการอุทธรณ์ หรือ writ of certiorari ของศาลใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งความจริงแล้วจะไม่เป็นเช่นนั้น ฉะนั้น พนักงานอัยการจึงมีอำนาจที่จะอุทธรณ์คำตัดสินของศาลอุทธรณ์ได้⁴⁹

สำหรับการยื่นอุทธรณ์ครั้งที่สองไม่ใช่สิทธิ แต่เป็นดุลพินิจของศาลสูงมลรัฐ หรือศาลสูงสุดสหรัฐว่าจะรับพิจารณาหรือไม่ และจะทำได้ในปัญหาเฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น และเมื่อคู่ความนำคดีขึ้นสู่ศาลสูงสุดสหรัฐ (U.S. Supreme Court) ศาลมีอำนาจจัดการคดีดังกล่าวได้หลายวิธี วิธีแรกคือ การปฏิเสธไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณาเลย ซึ่งวิธีนี้ศาลใช้ปฏิบัติกับคดีส่วนใหญ่ วิธีที่สอง จะรับคดีเข้าพิจารณาเต็มรูป (full treatment) วิธีนี้ศาลจะรับฟังคำแถลงด้วยวาจาของคู่ความ วิธีสุดท้าย จะรับพิจารณาเพียงบางส่วน อาจรับคดีไว้โดยไม่รับฟังคำแถลงด้วยวาจาของคู่ความ⁵⁰

ศาลสูงมลรัฐ และศาลสูงสหรัฐจะไม่รับพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่ถูกชี้ขาดโดยคณะลูกขุน ศาลจะไม่หยิบยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติว่า “Supreme Court มีเขตอำนาจในการรับอุทธรณ์ทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง”⁵¹ แต่ตามปกติแล้วศาลจะไม่วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง เพราะศาลมีอำนาจพิเศษคือ การพิจารณาปัญหาเฉพาะข้อกฎหมาย โดยศาลจะพิจารณาตามหลักแห่งการจำกัดตนเอง (rule self-limitation) ในการพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น⁵²

จะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาการอุทธรณ์จากศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ ถือว่าเป็นสิทธิ ไม่ค่านึงว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย เว้นแต่กรณีศาลชั้นต้นมีคำตัดสินให้ปล่อยตัวจำเลย พนักงานอัยการจะไม่มีอำนาจในการอุทธรณ์ ส่วนการอุทธรณ์ครั้งที่สองถือว่าไม่ใช่สิทธิของผู้อุทธรณ์ แต่เป็นดุลพินิจของศาลสูงมลรัฐหรือศาลสูงสุดสหรัฐว่าจะรับคดีไว้

⁴⁹ *Ibid*, p. 561.

⁵⁰ Lawrence Baum, The Supreme Court, 2nd ed, (Washington D.C. : Congressional Quarterly Inc., 1985), pp. 88-89.

⁵¹ U.S. Constitution Section 2 Article III.

⁵² Charles Alan Wright, Law of Federal Court, 5th ed, (St. Paul Minn : West Publishing co., 1994), p. 530.

พิจารณาหรือไม่ และต้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ซึ่งต่างจากระบบอุทธรณ์ของประเทศไทย ที่ให้สิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ถึงสองครั้ง เว้นแต่มีกฎหมายห้ามไว้บางกรณี

3.4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการอุทธรณ์ฎีกาของพนักงานอัยการ

3.4.3.1 คำพิพากษา

เมื่อศาลตัดสินใจว่าจะลงโทษจำเลยสถานใด หรือจะใช้มาตรการใดต่อจำเลย ก็จะมีการอ่านคำพิพากษาลงโทษให้จำเลยทราบ โดยไม่ต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงต้องตัดสินลงโทษ เช่นนั้น อย่างไรก็ตาม หากการกำหนดโทษต้องด้วยข้อยกเว้น 3 ประการดังต่อไปนี้⁵³ ในคำพิพากษาต้องระบุเหตุผลในการลงโทษด้วย

1. แม้ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลย ภายในขอบเขตที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนด หากปรากฏว่าโทษจำคุกที่จำเลยได้รับนั้นเกินกว่า 24 เดือน ศาลต้องให้เหตุผลในการลงโทษจำคุกดังกล่าวเอาไว้ด้วย
2. ถ้าศาลลงโทษจำคุกจำเลยในสถานหนัก และเกินอัตราที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนดไว้ ศาลต้องให้เหตุผลโดยละเอียดว่า เหตุใดจึงลงโทษจำเลยเช่นนั้น
3. คดีที่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากจำเลย แต่ปรากฏว่าศาลมิได้กำหนดค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือศาลมีคำสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแต่เพียงบางส่วน ศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาดังกล่าวทำไมจึงตัดสินเช่นนั้น

3.4.3.2 การกำหนดโทษ

ในการกำหนดโทษของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปแล้วไม่แตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ โดยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ⁵⁴

- (1) การเลือกประเภทของโทษ เพราะโทษแต่ละประเภทย่อมมีความร้ายแรงแตกต่างกัน และมีความเหมาะสมในการใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

⁵³ United States Code Title 18 : Crime and Criminal Procedure Section 3553 (c).

⁵⁴ ณรงค์ ใจหาญ, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 24*, น. 116.

(2) การเลือกระดับความร้ายแรงหรือชั้นของโทษประเภทนั้นๆ แต่ถ้าหากศาลจะลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตแล้ว ขั้นตอนของการกำหนดโทษคงจะเหลือเพียงขั้นตอนเดียว เพราะโทษดังกล่าวนั้นกล่าวได้ว่าไม่มีระดับชั้น

แม้ว่านักกฎหมายอเมริกันจะมีแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำเลยที่แตกต่างกัน แต่ในทางปฏิบัติ การกำหนดโทษจำเลยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ประสานแนวความคิดของนักกฎหมายเหล่านั้นเข้าด้วยกัน โดยพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 18 มาตรา 3553 : การกำหนดโทษ (แก้ไขเพิ่มเติมปี 1988) จากบัญชีระดับอัตราโทษและนโยบายการใช้บัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing Guidelines and Policy Statements) ปี 1988

1. พิจารณาจากประมวลกฎหมายสหรัฐ (United States Code)

ประมวลกฎหมายสหรัฐ ได้วางหลักเกณฑ์การกำหนดโทษจำเลยไว้ดังนี้

มาตรา 3553 : การกำหนดโทษ

(a) ข้อเท็จจริงที่นำมาใช้ในการกำหนดโทษ ศาลจะกำหนดโทษโดยคำนึงถึงความเหมาะสม โดยจะไม่ลงโทษรุนแรงเกินจำเป็น ในการกำหนดโทษนั้น ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ประวัติภูมิหลังและบุคลิกลักษณะของจำเลย

(2) การลงโทษมีความมุ่งหมายที่จะ

(A) แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของความผิด เป็นการส่งเสริมการเคารพกฎหมายและเป็นการกำหนดโทษที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับความผิดที่ได้กระทำ

(B) เป็นการวางมาตรการในการป้องปรามอย่างเพียงพอ ต่อการกระทำที่เป็นความผิดนั้น

(C) เป็นการคุ้มครองสาธารณชนจากการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตของจำเลย

(D) เป็นการให้จำเลยได้มีโอกาสได้รับการศึกษา หรือการอบรมทางวิชาชีพ การดูแลรักษาทางแพทย์ หรือการปฏิบัติการอันเป็นการปรับปรุงผู้กระทำความผิดด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

(3) ลักษณะของโทษที่สามารถนำมาใช้กับจำเลยได้

(4) ลักษณะของโทษและระดับอัตราโทษ ซึ่งจะนำมาใช้กับจำเลยและการกระทำของจำเลย ตามที่คณะกรรมการกำหนดโทษได้ระบุไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 28 มาตรา 994 (a) (1) ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันกำหนดโทษ

(5) นโยบายการใช้บัญญัติระดับอัตราโทษ ที่คณะกรรมการกำหนดโทษระบุไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 28 มาตรา 994 (a) (2) ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันกำหนดโทษ

(6) ต้องหลีกเลี่ยงที่จะลงโทษให้แตกต่างจากจำเลยอื่น ซึ่งเคยถูกตัดสินลงโทษในความผิดเช่นเดียวกันมาแล้ว

(7) ดำเนินการให้มีการชดใช้ราคา หรือค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย บทบัญญัติในมาตรา 3553 นี้ ถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการพิจารณากำหนดโทษจำเลย

2. พิจารณาจากบัญญัติระดับอัตราโทษและนโยบายการใช้บัญญัติระดับอัตราโทษ (Sentencing Guidelines and Policy Statements)

ในการกำหนดโทษภายใต้ระบบใหม่ ศาลต้องใช้คู่มือ (Guidelines Manual) ในการพิจารณาประกอบกับตารางกำหนดโทษ (Sentencing Table) โดยแนวตั้งของตารางจะระบุระดับความร้ายแรงของความผิด (Offense Level) ซึ่งมีทั้งสิ้น 43 ระดับ ส่วนแนวนอนจะจำแนกประวัติการกระทำความผิด (Criminal History Category) ของผู้กระทำความผิดออกมาเป็นกลุ่มตามระดับคะแนน รวม 6 กลุ่ม ในการกำหนดโทษเบื้องต้นศาลต้องพิจารณาว่าความผิดที่จำเลยกระทำนั้นมีความร้ายแรงพื้นฐาน หรือ base offense level ในระดับใด โดยพิจารณาจากบทที่ 2 ของ Guidelines Manual ซึ่งกำหนดระดับของความผิด (base offense level) ต่างๆไว้ครอบคลุมกว่าร้อยละ 90 ของความผิดอาญาทั้งหมดที่กำหนดในกฎหมายสหรัฐ (United State Code : USC) จากนั้นจึงพิจารณาจาก Manual ว่ามีปัจจัยอะไรที่ทำให้ต้องเพิ่มหรือลดระดับ offense level หรือไม่ (ปัจจัยต่างๆนั้นรวมเรียกว่า relevant conduct) เช่นในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หากราคาทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายมีราคาสูง ก็จะทำให้ต้องเพิ่ม offense level เป็นต้น เมื่อปรับระดับ offense level ได้แล้ว จึงจะพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวเคยกระทำความผิดมาแล้วหรือไม่ ก็ครั้ง เป็นความผิดประเภทใด จากนั้นก็ต้องมีการคำนวณคะแนนประวัติการกระทำความผิดจากข้อมูลที่ได้ โดยอาศัยวิธีการคำนวณที่กำหนดเอาไว้ในบทที่ 3 ของ Guidelines Manual

หลังจากที่ได้ข้อมูลทั้งที่เกี่ยวกับความร้ายแรงของความผิด และประวัติการกระทำ ความผิดแล้วก็จะสามารถระบุลงไปได้ว่า โทษจำคุกสำหรับความผิดนั้นคือเท่าใด ซึ่งในช่องตาราง

(Grid) แต่ละช่องจะกำหนดอัตราโทษเป็นจำนวนเดือนไว้ โดยอัตราโทษที่ระบุเอาไว้ นอกจากจะกำหนดโดยดูจากอัตราโทษในกฎหมายแล้ว ยังต้องใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์ด้วย เพราะในการกำหนดโทษสำหรับแต่ละความผิด โทษขั้นต่ำและขั้นสูงที่ศาลจะกำหนดได้ต้องมีความแตกต่างกันเพียงไม่เกินร้อยละ 25 หรือ 6 เดือนเท่านั้น⁵⁵

ความแตกต่างในการลงโทษที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่ได้มีการพยายามแก้ไขตลอดมา เช่นมีการตั้งคณะกรรมการกำหนดโทษ (sentencing councils) ขึ้นเพื่อวางแนวทางในการกำหนดโทษให้อยู่ในแนวเดียวกัน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมติของคณะกรรมการกำหนดโทษมีสภาพเป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น มิใช่บทบังคับที่ผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่กำหนดโทษจะต้องปฏิบัติตาม⁵⁶ จนในที่สุดได้มีการบัญญัติบัญญัติระดับอัตราโทษ และนโยบายการใช้บัญญัติระดับอัตราโทษขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีผลบังคับใช้กับจำเลยผู้ซึ่งถูกตัดสินลงโทษว่ากระทำการอันเป็นความผิดต่อรัฐบาลกลาง บทบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากสภาองเกรส ให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 1988 ผลจากการประกาศใช้บัญญัติระดับอัตราโทษ และนโยบายการใช้บัญญัติระดับอัตราโทษทำให้การกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาในปัจจุบัน นอกจากจะต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายสหรัฐ บทที่ 18 กำหนดไว้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงบัญญัติระดับอัตราโทษอีกด้วย⁵⁷

3. การเสนอความเห็นของพนักงานอัยการเกี่ยวกับอัตราโทษ

กระบวนการกำหนดโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกัน โดยศาลจะให้เจ้าหน้าที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริง และทำรายงานก่อนการกำหนดโทษ (pre-sentence report) เสนอศาลซึ่งรายงานดังกล่าวจะมีรายละเอียดทั้งที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด รวมทั้งข้อเสนอแนะการกำหนดโทษ เมื่อถึงวันกำหนดโทษศาลจะแจ้งรายงานนั้นให้จำเลยทราบ หากไม่มีการโต้แย้งศาลก็จะใช้รายงานนั้นเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดโทษ โดยที่คู่ความได้แก่พนักงานอัยการและจำเลยจะเสนอโทษที่ฝ่ายตนเองเห็นว่าเหมาะสมต่อศาล ศาลจะใช้ดุลพินิจชี้ขาดว่าจะลงโทษเท่าใด แต่หากมีการโต้แย้งรายงานก็อาจต้องมีการไต่สวนพยานหลักฐาน ให้ได้ข้อเท็จจริงยุติในเบื้องต้นเสียก่อนว่ารายงานนั้นเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดแล้วศาลจึงจะทำการกำหนดโทษ

⁵⁵ เฟิงอ๋าง, น. 127-128.

⁵⁶ Hazel B. Kerper and Jerold H. Israel, Introduction to the Criminal Justice System, 2nd ed, (New York : West Publishing, 1979), p. 367.

⁵⁷ เกียรติภูมิ แสงศิริธร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 8, น. 47.

การกำหนดโทษในระบบประมวลกฎหมายสหรัฐ มีรายละเอียดระบุไว้ในกฎว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐ (Federal Rules of Criminal Procedure) ข้อ 32 ว่าหลังจากเสร็จสิ้นการพิจารณาคดีแล้ว ศาลจะต้องกำหนดโทษโดยไม่ชักช้า แต่คู่ความสามารถขอให้ศาลเลื่อนระยะเวลาออกไปได้หากเห็นว่าข้อมูลยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ก่อนการกำหนดโทษศาลต้องให้โอกาสพนักงานอัยการและทนายจำเลยในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่แต่ละฝ่ายเห็นว่าจำเป็น ต่อการใช้ดุลพินิจของศาล โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลสอบถามตัวจำเลยด้วยโดยตรง⁵⁸

เห็นได้ว่า แม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศในระบบคอมมอนลอว์ แต่พนักงานอัยการก็ยังเข้ามามีส่วนร่วมต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ โดยเสนออัตราโทษที่ตนเห็นว่าเหมาะสมต่อศาลได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบใด การกำหนดโทษที่จะใช้กับจำเลยก็ต้องมีความเหมาะสมกับความผิดและเหมาะสมกับตัวจำเลยด้วย จึงจะสามารถแก้ไขและปรับปรุงจำเลยให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคมได้

---

⁵⁸ พิษณุ ลีวณิชกิจ, อ้างแล้ว เชนเจอร์นัลที่ 25, น. 60-61.